

Cilt/Volume: I, Sayı/Issue: 1

Kasım 2018

FEMİNİST SANAT VE DEMOKRASİ

Feminist Art and Democracy

Geliş Tarihi/Received: 09.03.2018

Kabul Tarihi/Accepted: 02.11.2018

Savaş GÜNGÖR*

Abstract

The phenomenon of feminist art, which emerged as part of feminism, can be traced back to the 1960s where it emphasised feminine values against the patriarchal society. Feminist art has continued to this day and has had an influence on democracy. The scope of this work includes democracy, feminism and feminist art. This study investigates the concept of democracy through feminist art, which has resulted in a unique characteristic. In the context of art and democracy, this study aims to contribute to the literature through investigating studies about women. This research investigates some of the works created by feminist artists that have raised their concern in the international arena and determines the problems associated with democracy as its main subject.

Keywords: Feminist art, feminism, democracy.

Öz

Feminizmin bir paçası olarak ortaya çıkan feminist sanat olgusu, 1960'lı yıllarda ataerkil toplum yapısına karşı kadın değerlerini vurgulama amaçlı yapılarak, zaman içinde günümüze kadar ulaşmış ve demokrasi üzerinde etken oluşturmuştur. Bu çalışma

* Yakın Doğu Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Görsel İletişim ve Tasarım Bölümü,
İletişim Araştırmaları Merkezi Üyesi, Lefkoşa KKTC.
savas.gungor@neu.edu.tr

kapsamında; nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme tekniği kullanılmıştır. Sanat ve demokrasi bağlamında kadın çalışmaları ile literatüre katkı koyması hedeflenmiştir. Çalışmanın odak noktası olarak uluslararası alanda ses getirmiş feminist sanatçıların eserleri incelenip, feminizm ve demokrasi kavramları üzerinden analizler yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Feminist sanat, feminizm, demokrasi.

Giriş

Temel amacı kadın için her alanda eşit haklar elde etmek olan feminizm, 18. yüzyıldan itibaren özellikle aydınlanma dönemi sonrasında ataerkil sistemi tüm kurum ve destekçileriyle eleştirerek, cinsiyet ayrımcılığına karşı tavır alan ve kadınların meşru haklarına ulaşmasında mücadele eden bir yaklaşım olarak bilinmektedir. Bu nedenle feminizmin parçalarından biri olan feminist sanat, 1960'lı yıllarda ortaya çıkarak, feminizmde olduğu gibi kadın sanatçıların bilinçlenmesiyle güçlenerek, ataerkil toplum yapısını sorgulamak ve kadın değerlerini ortaya çıkaran yapıtlar ortaya koymuştur. Feminist sanatçı, sanat eleştirmenleri ve sanat tarihçileri kadının her alanda olduğu gibi sanatta, sanat kurumlarında, sanat tarihinde ve müzelerde yeterince ve doğru temsil edilmemesine, genellikle de tümüyle dışlanmasına karşı mücadelede etmeyi amaçlamıştır. Dolayısıyla tarihte kadın sanatçılar, genellikle sanat çalışmalarını sürdürebilmek için çaba sarf etmiştir. Toplumun cinsiyet ayrımcılığı nedeniyle, eşitsiz sosyo-kültürel bölünmelerin sonucunda kadın kimliğine sahip olmanın getirisi olarak kadınların uygulamış olduğu eserlerin geri planda tutulduğu pek çok yazar tarafından ortaya koyulmuştur.

Feminist sanat erkek kadın ve kuir cinsiyetlerini ilgilendirmesine rağmen büyük oranda kadınların cinselliği ve cinsel kimlikleri üzerinde yoğunlaşmaktadır. Feminist sanat çalışmalarının birçoğu eşit ve özgür yurttaş hakkını savunan ve demokrasi kavramını da sorgulayan önemli yapı taşlarından biri olmuştur.

Bu çalışmada feminizm, feminist sanat ve demokrasi kavramlarının üzerinde odaklanılarak; uluslararası camiadaki feminist sanatçı ve yazarların yayımlamış olduğu eserler bağlamında örnekler incelenip, sorun/çözüm önerileri sunulmuştur.

2. DEMOKRASİ

Demokrasi belirtince, antik çağda bilinen ilk demokrasi örneği Atina'da gerçekleşmiştir. Bu nedenle eski Atina sitelerinde kullanılan demokrasi uygulamaları karşımıza çıkmaktadır. Örneğin; belirli bir meydanda halk toplanarak önemli konulardaki kararları yöneticilere sunmaktaydı. Bu demokratik yönetim biçimi kapsamında sadece vatandaş olanlar hak ve özgürlüklerden yararlanabilmiştir. Kölelerin ise hiçbir hak ve özgürlüğü olmadığı ortaya koyulmuştur. Atina demokrasisinde oy hakkı, eşitlik, söz hakkı gibi kurallar yer almasa da, uygulanan demokrasi “tek kişinin yönetimde mutlak ve sınırsız söz sahibi olması” özelliğini taşımamıştır (Giritli, 2001: 49).

Demokrasi, sözlük anlamı ile halkın kendi kendini yönetme biçimi olarak da tanımlanmaktadır. Latince bir sözcük olan demokrasi halk anlamına gelen “demos” ile “egemenlik-iktidar” anlamına gelen kratos sözcüklerinden oluşmaktadır. Demokrasi en genel ifadeyle; egemenliğin millete/halka ait olması, halkın halk tarafından yönetilmesidir. Bu noktada demokrasi sözcüğü, iktidarın halkın arzusu ile belirlenebildiğinin somut örneği olarak karşımıza çıkmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nin 16. Devlet başkanı Abraham Lincoln 1864 yılında belirttiği ifadesinde demokrasiyi “halkın, halk tarafından, halk için yönetimi” olarak tanımlamıştır (Tunç, 2008: 1115). Buna ek olarak günümüzde demokrasi; dünyadaki üye veya vatandaşların, organizasyon veya devlet politikasını oluşturmakta eşit hakka sahip olunan bir tür yönetim biçimi olarakta bilinmektedir. Daha önce de değinildiği gibi, demokrasi ve feminist sanat kavramlarının birbirilerine bağlantılı olarak günümüze kadar ulaşması sonucunda, çözümlenmesi gereken bir konu haline geldiği gözlemlenmektedir. Bu bağlamda feminist sanat denilince akla ilk gelebilecek olan feminizm kavramı karşımıza çıkmaktadır.

3. FEMİNİZM

Feminizm, latince kökenli olup, kadın anlamını taşıyan “femine” kelimesinden oluşmuştur. Feminizm olgusu temelinde sınıf, ırk, ulus, din, dil vb. unsurlarda kadınların karşılaştığı olumsuzlukları ve kadınların yalnızca kadın oldukları için yaşadıkları zorlukları inceleyen bir bilim alanı olarak değerlendirilmektedir. İlk olarak feminizm kavramı 18. yüzyılda İngiltere'de ortaya çıkmıştır (Taş, 2016: 165). Feminizm çatısı altında 18. yüzyıldan

itibaren aydınlanma dönemi sonrası kadınlar; siyasal, toplumsal, hukuki, sosyal, idari gibi pek çok alanda var olan antidemokratik yaklaşımlara karşı toplum içindeki rolleri için mücadelelerini sürdürmüşlerdir. Erkeklerle kadınların eşit hak, eşit statü ve özgürlükleri için savunulan mücadeleler feminizm kavramının gelişmesi ve ses getirmesi çerçevesinde özellikle 19. yüzyılın ortalarından itibaren yaşanmıştır. Feminizm, ataerkil (erkek otorite) yapılanmaların ve cinsiyet ayrımcılığının karşısında durmuştur. Kadınların resmi haklarının sağlanması için mücadele edilen bir yaklaşım olarak günümüze kadar ulaşmıştır.

Anne Philips'e göre ise; feminizm de demokrasi de eşitlik kavramıyla ilgilendiği ve iktidara karşı çıktığı için, iki kavramın çok fazla ortak noktası bulunmaktadır. Ancak iki kavram birbirlerine koşut bir şekilde gelişmemişlerdir. Demokrasi üzerine tartışma da; yüzyıllar boyunca kadınlar yokmuş gibi süregelmiştir. Çağdaş yazarların çoğu bu durumu “yalnızca utanılacak bir gözden kaçırma” olarak yorumlamışlardır (Phillips, 2005: 14). Kadın mağduriyetleri, farklı kıtalar arasında ortak bir payda olarak görülmüştür. Dolayısıyla kadınların hem cinsiyet hem de birey perspektifinde sosyal bir sınıf olarak sistemli şekilde ön planda tutulmadığı gerçekliği yadsınamaz. Necla Aral'a göre, “gerçek anlamda kadın hakları için savaşım, insan hakları için savaşım ile birlikte” başlamaktadır. Wollstonecraft, 1792 yılında yazdığı “A Vindication of the Rights of Woman” kitabıyla kadınlara karşı takınılan cinsiyetçi durumu eleştirmiştir. Kitabın içeriğinde kadınların insan olarak onurlarının tanınmasının yanı sıra özgür eğitim ve ekonomik bağımsızlık hakkını talep eden bir çalışma olmuştur. O dönemde kitabın somut kazanımları az olmasına rağmen kadın ve erkek cinsiyetlerinin eşit olduğunu vurgulamış olması önemli olmuştur (Şengül, 2015: 6). Feminist kavramının gelişmesiyle sanatta kadın açısından katkı koyulması hedeflenmiştir. Buna göre yirminci yüzyılın ortalarında feminist sanat olgusu önemli bir konu haline gelmiştir.

4. FEMİNİST SANAT

Daha önce de değinildiği gibi feminizmin bir parçası olan feminist sanat olgusunun özellikle 1960'lardan itibaren Amerika Birleşik Devletleri'nde bir grup sanat tarihçi, feminist sanatçı ve sanat eleştirmeni, kadının sanatta, sanat kurumlarında, sanat tarihinde ve müzelerde tam anlamıyla yansıtılmamasına, pek çok zaman ise tamamen dışlanmasına karşı bir mücadelede olarak doğduğu bilinmektedir. Bu mücadelenin bilincinde ve yanında

olan sanatçıların üretimleri, feminist sanat çatısı altında ifade edilebilmektedir. 1960'lı yıllarda ırkçılıktan cinsiyet ayrımcılığına kadar her türlü ötekileştirici tavrın –sineye çekilmeden- sorgulanmaya başlandığı toplumsal muhalefet ortamından oluşan ve beslenen feminist sanat, bu doğrultuda belli bir misyon ile ilerleyerek kadınların davası için ses getiren çalışmalar arasında gelmiştir.

Tarihsel süreçte feminist sanat için gerçekleştirilenlerin pek çoğu, tarihin göz ardı ettiği kadın sanatçıların ön plana çıkmasına imkan sağlamış, yeni yazılan sanat tarihlerinde kadın sanatçıların önemine katkı koyulmuş, pek çok kurumda geçmişe oranla kadın sanatçılarda artış gözlemlenmiştir. Feminist sanat ve sanat tarihinin gelişim sürecinde Amerikalı sanat tarihçisi Linda Nochlin'in 1971'de yayınladığı kadın sanatçılar ve tarihçiler arasında ses getiren "Neden Hiç Büyük Kadın Sanatçı Yok?" başlıklı makalesi, çığır açıcı bir öneme sahip olarak karşımıza çıkmaktadır. Konuyu tarihsel süreçte eğitim ve kurumsal yapılar açısından değerlendiren Nochlin çok sayıda kadın sanatçının katılımıyla gerçekleştirilen "Yemek Daveti" ile kadınların ortak bir dava uğruna sarf ettikleri kolektif çalışmayı ortaya koymuştur (Antmen, 2008: 239). Tarih boyunca kadınlar açısından göz ardı edilmiş ve demokratik yaklaşımlar sergilenmemiş her durum için, pek çok önemli kadının anısını gündeme taşımayı hedefleyen bu üçgen şekilli sofraya (bkz. Görüntü 1) kadın dayanışmasına adanmış bir tür simgesel anıt olmuştur.

Görüntü 1: Judy Chicago, "Yemek Daveti", 1974-79, (www.brooklynmuseum.org).

Antmen'e göre; "1960'lardan günümüze çeşitli ve yoğun bir üretimi çerçeveleyen feminist sanat kapsamı içinde resim, heykel vb. geleneksel çalışma türleri önemli eserler olarak

karşımıza çıkmıştır” (Antmen, 2008: 239). Örneğin; Feminist sanatın ilk resimlerinden biri olarak bilinen Artemisia Gentileschi’nin (bkz. Görüntü 2) “Judith Beheadingand Holofernes” isimli eserinde; Gentileschi on dokuz yaşında resime olan ilgisi ve yeteneğinden dolayı babası ressam Orazio tarafından kendisine perspektif dersi vermesi için tutulan Agostino Tassi’nin tecavüzüne uğrayarak tüm hayatı bu durum sonucunda kötü bir şekilde etkilenen kadın sanatçı olmuştur. Bu olay karşısında mahkeme tarafından haksızlığa uğrayarak iffetsizlikle suçlanmış, mahkeme salonunda bekaret kontrolü yapılmıştır (Korkmaz, 2006: 23). Gentileschi bu yaşadıklarının izlerini ömür boyu unutmadan taşıyarak, cezalandırma imkanı bulamadığı ataerkil dünyayı resimlerinde cezalandırmayı hedeflemiştir. Buna göre demokratik uygulama sergilemeyen yönetimin anlayışı için Gentileschi; yasal olarak cezalandıramadığı Tassi’yi çizmiş olduğu resminde cezalandırmakta ve Tassi’den böylelikle intikam almaktadır.

Görüntü 2: Artemisia Gentileschi’nin
“Judith Beheadingand Holofernes” isimli resim çalışması, 1611-1612,
(www.artic.edu).

1985'te bir sanatçı kolektifi olarak ilerleyen Gerilla Kızlar (Guerilla Girls), kendi isimlerini gölgede tutarak tarihteki kadın sanatçıların isimlerini kullanmışlardır. Amaçları, hatırlamak, hatırlatmak ve yeniden yazımlarda, yeni sergilerde ve koleksiyonlarda cinsiyet

ayırıcı eğilimleri/görüşleri engellemek olmuştur. Buna göre; 1985 yılında New York Metropolitan Müzesin’de “Uluslararası Resim ve Heykel Sergisi için “Gorilla Kızlar” adı verilen bir kadın grubu tarafından feminist sanat çerçevesinde protesto gösterisi yapılmıştır. Buna göre; sergiye toplam 169 sanatçı katılmış, bunlardan sadece on üç kadın sanatçıya yer verilmiştir. Dolayısıyla feminist sanatçılar belirlenen bu antidemokratik sonuç karşısında tepki başlatmışlardır. Serginin sanatsal yanı dışında, diğer sanatçıların dışlaması ve cinsiyet ayrımı konusu gündeme gelmiştir. Serginin başlangıcını takip eden Gorilla Kızlar, New York sokaklarına “Kadınların Metropolitan Müzesine girmeleri için illa da çıplak olmaları mı gerekiyor?” başlığıyla afişler asmışlardır. Yazının altına ise, Jean Auguste Dominique Ingres’in ünlü “Grande Odalisque” resmindeki çıplak kadın figürünü yerleştirmişlerdir (bkz. Görüntü 3). Posterde figür üzerinde birkaç değişiklik oluşturularak baş kısmına bir goril kafası, eline kısmına ise bir yelpaze yerleştirilmiştir (bkz. Görüntü 4). Bu çalışmayla Ingres’in figürünün yerine Gorilla Kızlar kendilerinin bir temsilini ifade etmişlerdir. Posterde yer alan yazı metnine göre; müzeye katılım sağlayan sanatçıların sadece yüzde üçü kadın iken, sergilenen resimlerdeki çıplak figür oranı yüzde seksen üçtür. Posterde bir diğer önemli nokta ise imza niteliğinde “Sanat Dünyasının Vicdanı” olarak kendilerini öne süren “Gorilla Kızlar” yazısının yer alması olmuştur (Yaman, 2016: 59).

Görüntü 3: Jean Auguste Dominique Ingres’in “Grande Odalisque” isimli eseri, 1814, (www.theartstory.org).

Görüntü 4: Gorilla Kızlar,
“Kadınların Metropolitan Müzesine girmeleri için illa da çıplak olmaları mı gerekiyor?”, 1985,
(www.theartstory.org).

Gentileschi’in “Judith Beheading and Holofernes” eserinde belirlenen erkek egemen topluma karşı demokrasi arayışı Gorilla Kızlar’ın “Kadınların Metropolitan Müzesine girmeleri için illa da çıplak olmaları mı gerekiyor?” isimli eserinde de ortak çıkış noktası olarak kullanılmıştır. Dolayısıyla kadın bireylerin eski dönemlerde sanatçı olamamalarının yanı sıra; kadın gerek bedeni, gerek imgesi ile her dönem sanatta yer aldığı gözlemlenmektedir.

Günümüz feminist sanat çalışmalarına örnek vermek adına araştırma kapsamında sanatçı Eser Keçeci ile görüşme yapılmıştır. Buna göre; Kıbrıs’ta evlenip iki çocuk doğurduktan sonra boşanmış Kıbrıslı bir Türk kadınının hikâyesinin anlatıldığı “Influences in One’s Life/Birinin Yaşamındaki Etkiler” (bkz. Görüntü 5) adlı çalışmada; bir bavul ve onun içerisinden çıkan fotoğraflar yer almaktadır. Bu bağlamda ömrü boyunca yaşadığı coğrafyada üç farklı yönetime (İngiliz Egemenliği, Kıbrıs Cumhuriyeti, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti) tanıklık etmiş olan kadının hayatını anlatan çalışmada; bavul kadının hayatını fotoğraflar da hayatının iz düşümlerini temsil etmektedir. Yaşadığı coğrafyadan dolayı bir ömür boyunca siyasal kültürel ve maddi sıkıntılar yaşamış olan kadının iki oğlu ile birlikte tüm zorlukların üstesinden gelme hikâyesinin anlatıldığı bu çalışma iki kız kardeş olan Gökçe Keçeci ve Eser Keçeci sanatçıları tarafından oluşturulmuştur. Çalışma 2011 yılında Güney Kıbrıs ve New York’ta sergilenmiş ve büyük beğeni toplamıştır (Eser Keçeci, kişisel görüşme, 10 Ocak 2018).

Görüntü 5: Gökçe Keçeci-Eser Keçeci, “Influences in One’s Life”, 2011,
(www.eserkececi.com).

Günümüz feminist sanatçıları, feminist bakış açısını sadece kadın ve kadın sanatçı konularını ele alarak değil, kuir kavramına da vurgu yapacak bir biçimde genişletmektedirler (Arapoğlu, 2016: 56). Feminist sanatın günümüze uzanış nedenlerinden biri de cinsel kimlik statülerine değinmesi ile bağlantılı biçimde gelişmeye devam etmiştir.

SONUÇ

Feminizmin bir parçası olan feminist sanat, kadın ve erkek sanatçıların demokrasi çatısı altındaki eşitsizliği, kadın sanatçıların yetersizliği kaynaklı değil, ataerkil bakış açısının kadın sanatçıları görmezden gelmesi sonucunda oluşmuştur. Buna göre günümüzde antidemokratik ataerkil yaklaşımı önemli ölçüde giderilmiş, erkek sanatçılar kadar kadın sanatçıların da çalışmaları müzelere, galerilere, özel koleksiyonlara vb. pek çok yerlerde bulunmasına imkân sağlanmıştır. Dolayısıyla kadın sanatçıların geniş kitleler tarafından tanınmasına katkı koyulmuştur. Feminist sanatta; birçok farklı kimliği içinde taşıyan kuir

kavramının temsil edilebilir olması, bu sanat türünün cinsel kimlik ayırt etmezsizin demokratik bir yaklaşım sergilemesi açısından da önemli bir rol oynamıştır.

Bu çalışma kapsamında; feminist sanat, feminizm ve demokrasi kavramları için daha önce yapılmış uluslararası tezler, kitaplar, makaleler ve İnternet üzerinde var olan örneklerin incelenip, araştırma çerçevesinde değerlendirilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın feminizm ve feminist sanat açısından ses getireceği düşünülmüştür. Feminist sanat çatısı altında yapılan uluslararası eser/görüşlerin pek çoğunda kadın odaklı demokratik-antidemokratik düşüncelerin sergilendiği gözlemlenmiş ve dolayısıyla bu anlamda literatüre katkı sağlanmıştır. Bu bağlamda feminist sanat kavramında vurgulanan kadın üstünlüğü çabası, kadının önemi, eşit hakka sahip yönetim biçimi, cinsel kimlik farklılığı gibi düşünceler demokrasi olgusu bağlamında günümüzde de çözümlenmesi gerektiği karşımıza çıkmıştır. Buna göre; yalnızca feminist sanatta değil, akla gelebilecek her yapı için; birlikte paylaşılan evrende cinsel kimlik fark etmeksizin demokratik haklarda yaşam sürdürebilmenin ve yer alabilmenin sağlanması gerekmektedir.

Kaynakça

Artemisia Gentileschi'nin "Judith Beheading and Holofernes" isimli resim çalışması (2017, 11, Aralık). Erişim adresi: www.artic.edu/exhibition/violence-and-virtue-artemisia-gentileschi-s-judith-slaying-holofernes

Anthony, A. (1999). *Demokrasi*. (çev. Nilüfer Yılmaz). İstanbul: Doruk Yayıncılık.

Antmen, A. (2008). *Sanat Cinsiyet*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Arapoğlu, F. (2016). Şükran Moral Üzerinde Türkiye'de Feminist Sanatta Kimlik ve Farklılık. *Düzce Üniversitesi Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Yayını*. c1. s.1: 56.

Aydın, H. (2016). Kadına Biçilen Role Karşı Bir Direnme Yolu Olarak Feminist Sanat. *Yasama Dergisi*.

Charles, T. (2014). *Demokrasi*. (çev. Ebru Arıcan). Ankara: Phoenix.

Ergaz, E. "Postmodern Teorinin Günümüz Estetik Söylem Ve Pratiği Üzerine Getirdiği Açılımlar". Yüksek Lisans Tezi. MSGÜ Güzel Sanatlar Enstitüsü, 2005.

Giritli, İ. Jale Sarmaşık. (2001). *Anayasa Hukuku*. İstanbul: Beta Yayınevi.

Gorilla Kızlar, "Kadınların Metropolitan Müzesine girmeleri için illa da çıplak olmaları mı gerekiyor?" (2018, 12, Ocak). Erişim adresi: www.theartstory.org/artist-guerrilla-girls.htm

Gökçe Keçeci-Eser Keçeci, "Influences in One's Life" (2018, 10, Ocak). Erişim adresi: www.eserkececi.com/ceramics?lightbox=image_21m7

Jean Auguste Dominique Ingres'in "Grande Odalisque" isimli eseri (2018, 15, Ocak). Erişim adresi: www.theartstory.org/artist-ingres-jean-auguste-dominique.htm

Judy Chicago, "Yemek Daveti" (2017, 12, Aralık). Erişim adresi: www.brooklynmuseum.org/exhibitions/dinner_party

Karamanlı, M. (2014). Demokrasi ve Kadın: “Bir Dışlanma Serüveni” *DÜ Sosyal Bilimler Dergisi*. s. 41: 85-86.

Korkmaz, D. “Eleştiri Kuramı Olarak Feminizm ve Sanata Yansımaları: Feminist Sanat”. Yüksek Lisans Tezi. AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006.

Öcalan, D. “Feminist Sanatta Biçim ve İçerik Sorunu”. Yüksek Lisans Tezi. EÜ Güzel Sanatlar Enstitüsü, 2012.

Philips, A. (1995). *Demokrasinin Cinsiyeti*. (çev. Alev Türker). İstanbul: Metis Yayınları.

Söylemez, M. (2011). Feminist Sanat ve Yapısöküm Kadın İmgeleri. *PÜ Sosyal Bilimler Dergisi*. s. 8: 1-10.

Şengül, M. “Türk Romanında Feminizm (Kadın Romancılar, 1960-80). Doktora Tezi. YYÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015.

Taş, G. (2006). Feminizm Üzerine Genel Bir Değerlendirme: Kavramsal Analizi, Tarihsel Süreçleri ve Dönüşümleri. *Akademik Hassasiyetler Dergisi*. 165.

Tunç, H. (2008). Demokrasi Türleri ve Müzakereci Demokrasi Kavramı. *GÜ Hukuk Fakültesi Dergisi*. c. 21: 1115.

Yaman, K, B. (2016). “Günümüz Sanatına Feminist Bakış”. Yüksek Lisans Tezi. AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü.